

Danys col·laterals del 'cas Gürtel'

- La corrupció genera un vot captiu i, el que és més greu, falta de credibilitat en el sistema

ANTONI SEGURA*

EL PERIÓDICO DE CATALUNYA, 24.10.09

La corrupció i el finançament il·legal dels partits polítics no són patrimoni de la dreta. Una altra qüestió és si l'electorat d'esquerres és més sensible als casos de corrupció. Aquesta afirmació vindria avalada pel cicle electoral 1993-2000, que inclou l'última victòria de **Felipe González** i les dues victòries –la segona per majoria absoluta– de **José María Aznar**. Entre aquests anys, el cens electoral va passar de 31 milions a gairebé 34 milions d'electors, un increment del 9%. El 1993, amb una abstenció del 23,6%, el PSOE obtenia poc més de 9.100.000 vots, el 38,8% del total, per 8.200.000 i el 34,8% del PP. El 1996, amb una abstenció més baixa, del 22,6%, el PP treia 9.700.000 vots i el 38,8%, mentre el PSOE es quedava en 9.400.000 i el 37,6%. El PSOE, minat pels casos de corrupció i del GAL, havia perdut la confiança d'una part de l'electorat (en percentatge, però no encara en vots). L'any 2000, la manca de lideratge i els serrells de la corrupció i del GAL deixaven el PSOE per sota dels 8 milions de vots i el 34,2% del total i el PP obtenia la majoria absoluta amb més de 10 milions de vots i el 44,5% del total. La clau fou l'abstenció, el 31,3%, més de 8 punts superior a la de 1996. Aquesta elevada abstenció es correspon amb la gran pèrdua de vots de l'esquerra, desencisada per la corrupció del PSOE. Les circumstàncies de les eleccions del 2004 no permeten fer les mateixes consideracions quan el PP va perdre el poder.

En l'àmbit local o provincial, quan la corrupció ha anat de la mà del totxo, la relació entre corrupció i disminució de la participació electoral no està gens clara, ja que aquesta funciona com una gran piràmide. Al vèrtex hi trobem els grans beneficiats per la corrupció (alcaldes, regidors, diputats provincials, empreses constructores, etcètera.), i a la base, una munió de petits productors i treballadors de la construcció a qui la corrupció garantia la feina abans de l'ensorrada del sector de l'habitatge. La corrupció teixeix una gran xarxa de la qual tothom sembla beneficiar-se, tot i no ser-ne conscients en la majoria dels casos. Es genera així un sistema de clientelisme que condueix al vot captiu que desvirtua el funcionament del sistema democràtic. Aquest és el primer dany col·lateral de la corrupció.

En el cas de la xarxa Gürtel, a mesura que es coneixen noves dades del sumari, la corrupció sembla que s'ha estès com una taca d'oli per municipis i comunitats governades pel PP i per les mateixes estructures del partit des dels darrers anys del Govern d'**Aznar**. I, certament, els principals dirigents de la trama sembla que no s'han estat de res per obtenir beneficis il·lícits: des d'especulacions immobiliàries fins a la visita del Papa a València. Les darreres enquestes semblen indicar que el cas pot acabar afectant les expectatives electorals del PP, com a conseqüència d'un retraïment del seu electorat desencisat per la contradicció entre els valors morals que defensa el seu partit i la gestió corrupta que han practicat alguns dels seus càrrecs electes i dels seus dirigents. És possible que, de manera insensata, alguns dels seus adversaris polítics contemplin amb bons ulls i amb una íntima satisfacció aquesta possible davallada electoral del PP per la via de l'abstenció. Lamentablement, això és un error, perquè el segon dany col·lateral i més

important de la corrupció és la destrucció de la credibilitat en el sistema democràtic. La corrupció, que en determinats moments ha afectat tant el PP com el PSOE, condueix a estendre la sensació que «tots els polítics són iguals», la qual cosa, d'una banda, és profundament injusta, i, de l'altra, contribueix a desprestigiar el sistema democràtic, afeblint-lo i obrint el pas als professionals de la demagògia.

Els valors democràtics es basen en la participació dels ciutadans i en la seva capacitat de decidir i, per tant, l'abstenció és la principal de les malalties que pot patir. Especialment en moments de crisi econòmica, la corrupció té un efecte nociu i altament destructiu. És per això que cal exigir a tots els partits, i molt especialment al PP, una profunda regeneració que escombri, d'una vegada per totes, l'ombra sinistra de la corrupció. Ens hi juguem el futur i, per tant, no estaria malament encarar seriosament com hauria de ser el sistema de finançament dels partits i adoptar les mesures legislatives corresponents. Es guanyaria en transparència i, encara que potser no s'acabaria del tot amb la corrupció, se'n reduiria el camp d'actuació.

A Catalunya tampoc estem exempts de la malaltia de la corrupció o de pràctiques que, encara que siguin legals, són rebutjables des de l'ètica política. Seria un greu error pensar que no ens afecta o creure que només és un problema del PP. Si, com fins ara, els responsables polítics es limiten a seguir la pràctica de l'estruct, podria succeir que el dia que treguin el cap sigui massa tard per a tots.

*Catedràtic d'Història Contemporània de la Universitat de Barcelona